
Зрозуміло, що історія нашого краю приховує ще багато загадок і, начебто прозорі процеси і відомі події, таять у собі забутий або свідомо захований зміст. Для дослідників-краєзнавців дослідження походження назв населених пунктів і їх розвитку дає змогу пояснити або краще зрозуміти історію нашої землі та написати нову її сторінку. Особливо це важливо для студентів-географів, які в результаті краєзнавчих і топонімічних досліджень отримують глибші знання про свою малу батьківщину і можуть поділитися ними з іншими людьми. І незаперечною є роль краєзнавчих досліджень у школі, оскільки географія рідного краю – серед основних навчальних дисциплін, які формують любов до своєї землі, особисту відповідальність за її долю і патріотичну свідомість громадян нашої країни.

Література:

1. Гафуров А. Имя и история. М., 1987.
2. Пан і пані: наш високий предківський спадок. URL: <http://www.ualogos.kiev.ua/toprint.html?id=1956>.
3. Поспелов Е. М. Географические названия мира: Топонимический словарь: Ок. 5000 единиц. / Е. М. Поспелов; Отв. ред. Р. А. Агеева. – 2-е изд.. – М.: Русские словари: ООО «Издательство Астрель»: ООО «Издательство АСТ», 2002. 512 с.
4. Промінь Любові № 3, Січень 2004, Стаття №3. URL: www.promin-lubovi.narod.ru/public/3/pub3st3.htm.
5. Трубочев О. Н. В поисках единства. М., 1992.

Faifura V. THE ORIGIN OF THE NAME OF THE VILLAGE ZARVANYTSYA, TERNOPIL REGION

The article briefly considers the historical features of the village of Zarvanytsia, Ternopil region, and focuses on the origin and interpretation of its name. A critical analysis of known versions and the author's vision of the origin of the name of the settlement. The determining influence of the Turkic factor in the formation of this oikonym is considered and substantiated.

Key words: name, oikonym, origin.

УДК 911.3

ОСНОВНІ ПОКАЗНИКИ РОЗВИТКУ КУЛЬТУРНО-ДОЗВІЛЛЕВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ

ФЛІНТА Н., АНДРУСИШИН Я.

Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка

Публікація розкриває актуальність вивчення культурно-дозвіллевої сфери та її інфраструктури Тернопільської області. Проведено аналіз основних показників культурно-дозвіллевої інфраструктури регіону за період 2000 по 2020 рік в розрізі адміністративних районів. Визначено основні причини змін у динаміці кількості культурно-дозвіллевих закладів.

Ключові слова: культурно-дозвіллевий заклад, музеї, театри, бібліотеки, клубні заклади.

На нинішньому етапі розвитку культурно-дозвіллевої сфери формується нова система принципів культурно-дозвіллевої діяльності, зумовлена економічними, соціальними, культурними, політичним процесами в суспільстві. Принципи культурно-дозвіллевої діяльності відбивають ті вимоги, що висувуються суспільством перед культурно-дозвіллевою сферою, а рівень розвитку такої діяльності багато в чому залежить від стану цієї інфраструктури. Тому, безперечним є той факт, що для успішного виконання суспільного призначення дозвілля, необхідно мати якісну інформацію про стан і тенденції розвитку мережі культурно-дозвіллевих закладів. Остання дасть змогу правильно спрогнозувати і визначити потребу в її подальшій розбудові та фінансуванні.

Роль Тернопільської області на українському туристичному ринку постійно зростає. Туристичні послуги надають 29 туроператорів, із них внутрішнім туризмом займаються приблизно 10, а також понад 100 турагентів, постійно відкриваються філії всеукраїнських туроператорів.

Сфера гостинності Тернопільської області активно розвивається. За час дії програми відкрилися нові заклади розміщення у всіх районах та обласному центрі. Станом на 1 листопада 2020 року, за інформацією

об'єднаних територіальних громад, діє понад 100 закладів розміщення (готелів, мотелів, хостелів, баз відпочинку) і понад 30 садиб сільського зеленого туризму. Два готельні заклади споруджуються у Тербовлянському районі. За інформацією з відкритих інтернет-джерел, фактична кількість таких закладів є значно більшою, що є підтвердженням зростання попиту на відпочинок у нашому краю. Туристів радісно зустрічають 6 туристично-інформаційних центрів та інші туристичні підприємства інформаційного спрямування [3].

Розроблення та впровадження нових туристичних продуктів і екскурсійних маршрутів на основі місцевих брендів забезпечило зростання потоку вітчизняних та іноземних туристів до нашого регіону. Міста Кременець, Бережани, Збараж, Бучач, Тербовля і Чортків перетворюються на туристичні центри, що сприяє підвищенню позитивного іміджу Тернопільщини на туристичному ринку України та за кордоном.

Слід зазначити, що сфера гостинності виявилася однією з найбільш постраждалих від кризи, спричиненої пандемією COVID-19. Заборона проведення масових заходів, закриття об'єктів показу, музеїв, заповідників, ресторанів тощо спричинили зменшення туристичного потоку в область і не дали можливості в повному обсязі виконати завдання програми на 2020 рік [3].

Зважаючи на недосконалість статистичного обліку в туристичній сфері, за прикладом Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, який, за даними операторів мобільного зв'язку, здійснює моніторинг туристичної активності в Україні, у рамках співпраці управління туризму облдержадміністрації і телекомунікаційного оператора „Київстар” проведено аналіз згаданих переміщень абонентів мобільного зв'язку протягом 2017–2019 років до Тернопільської області.

Туристичний потік у Тернопільській області впродовж 2017–2019 років постійно зростає. Загальна кількість туристів, що відвідали регіон, у 2017 році становила 5,4 млн осіб, 2018 році – 6,1 млн осіб, 2019 році – 6,3 млн осіб. У 2019 році в порівнянні з 2018 роком у процентному відношенні кількість туристів зросла на 3,2%. Кількість іноземних туристів відповідно у 2019 році зросла на 332%. Це пояснюється тим, що показник містить значний відсоток трудових мігрантів, що властиво всім регіонам Західної України [2].

У 2019 році зменшилася кількість екскурсантів у порівнянні з 2018 роком. Причиною цього стало зростання кількості закладів розміщення, що дозволило збільшити тривалість перебування туристів у області, а кількість внутрішніх туристів зросла завдяки екскурсантам.

За даними Державної фіскальної служби України, надходження туристичного збору до місцевих бюджетів постійно зростають. У 2018 році він становив 402,0 тис. грн, у 2019 році – 1095,3 тис. грн, що на 273% більше, ніж у попередній період. Найбільші показники надходжень забезпечували суб'єкти господарювання Борщівського, Кременецького, Заліщицького і Тернопільського районів, Кременецької і Тернопільської міських рад.

Упродовж 2020 року в області працювало 2 театри та 1 філармонія: Тернопільський академічний обласний драматичний театр імені Т. Шевченка, Тернопільський обласний театр актора і ляльки, Тернопільська обласна філармонія.

За 2020 рік театрами було проведено 693 театральні вистави (у 2018 році – 657), які відвідало 79,3 тис. глядачів (у 2018 році – 77,1 тис.).

У 2020 році в області діяло 30 комунальних музеїв (з яких 8 обласного підпорядкування): Тернопільський обласний краєзнавчий музей, Тернопільський обласний художній музей, Борщівський краєзнавчий музей, Велеснівський етнографічно-меморіальний музей Володимира Гнатюка, Меморіальний музей-садиба Леся Курбаса (село Старий Скалат Підволочиського району), Меморіальний музей Богдана Лепкого (м. Бережани), Літературно-меморіальний музей Юліуша Словацького (м. Кременець), Музейний комплекс «Лемківське село» (м. Монастириська), Бібліотека-музей «Літературне Тернопілля».

Інші музеї мають статус районних комунальних: Бережанський краєзнавчий музей, Бережанський музей книги, Бучацький краєзнавчий музей, Гусятинський краєзнавчий музей, Денисівський краєзнавчий музей, Заліщицький краєзнавчий музей, Копичинецький музей театального мистецтва, Кременецький краєзнавчий музей, Тербовлянський краєзнавчий музей, Чортківський краєзнавчий музей, Шумський краєзнавчий музей. Меморіальні районні комунальні музеї: Соломії Крушельницької (с. Біла, Тернопільського району), Леопольда Левицького (село Бурдяківці Чортківського району), Олександра Неприцького-Грановського (с. Великі Бережці Кременецького району), Уласа Самчука (с. Тилявка Кременецького району), музеї «Зборівська битва» (м. Зборів), «Молотківська трагедія» (с. Молотків Кременецького району), Почаївський історико-художній музей.

Нині в області діють 140 громадських музеїв: 38 історичних, 14 краєзнавчих, 49 етнографічних, 16 меморіальних, 13 літературних, 10 мистецьких. 15 громадських музейних закладів мають звання

«народний»: історії смт Коропець, історії смт Товсте Чортківського району, сіл Ягільниця Чортківського і Стіжок Кременецького районів та інші.

Сьогодні в області нараховується 914 клубних закладів на 190 тис. місць, у яких діяло 2,9 тис. клубних формувань. Діяльність клубів забезпечувало 1235 працівників. Треба відзначити, що мережа клубної інфраструктури регіону за 20-річний період з 2000 по 2020 рр. неухильно зменшується. Так, на початку ХХІ ст. в області діяло на 39 клубних закладів більше, ніж цього року. Різкий спад спостерігався клубних закладів відбувся за останні 10 років, після чого знаходиться, практично, на сталому рівні.

Протягом 2020 року в області діяло 801 бібліотек. Книжковий фонд бібліотек зменшився на 0,8% і становив 6,5 млн. примірників. Динаміка їхньої кількості є теж спадною.

Таблиця 1

Основні заклади культури та мистецтва Тернопільської області*

Рік	Театри	Музеї	Бібліотеки	Клубні заклади
2000	2	4	966	953
2005	2	17	955	921
2010	2	25	915	924
2015	2	30	896	923
2020	2	30	801	914

*Дані за <http://www.te.ukrstat.gov.ua/files/K/K1.htm>

Загальна динаміка розвитку згаданих видів культурно-мистецьких закладів уже тривалий час має, на жаль, регресивну тенденцію. Вона відображає спад розвитку усієї інфраструктури заклади культури та мистецтва окрім музеїв.

Таблиця 2

Заклади культури по районах і містах у 2020 році*

	Бібліотеки		Клубні заклади	
	Усього	у тому числі в сільській місцевості	усього	у тому числі в сільській місцевості
По області	801	710	914	867
Бережанський	41	39	40	39
Борщівський	62	56	71	68
Бучацький	52	48	57	54
Гусятинський	49	41	58	52
Заліщицький	54	51	53	51
Збаразький	53	48	60	58
Зборівський	57	54	78	76
Козівський	37	33	46	43
Кременецький	50	46	50	48
Лановецький	43	40	35	32
Монастирський	27	24	48	46
Підволочиський	31	27	59	57
Підгаєцький	28	26	32	31
Теребовлянський	55	50	65	62
Тернопільський	56	52	56	53
Чортківський	44	43	57	56
Шумський	35	32	42	41
м.Тернопіль	16	–	3	–
м.Бережани	4	–	3	–
м.Кременець	2	–	–	–
м.Чортків	5	–	1	–

**(за даними департаменту культури та туризму Тернопільської обласної державної адміністрації в розрізі адміністративних районів станом на 2020 рік, од.)*

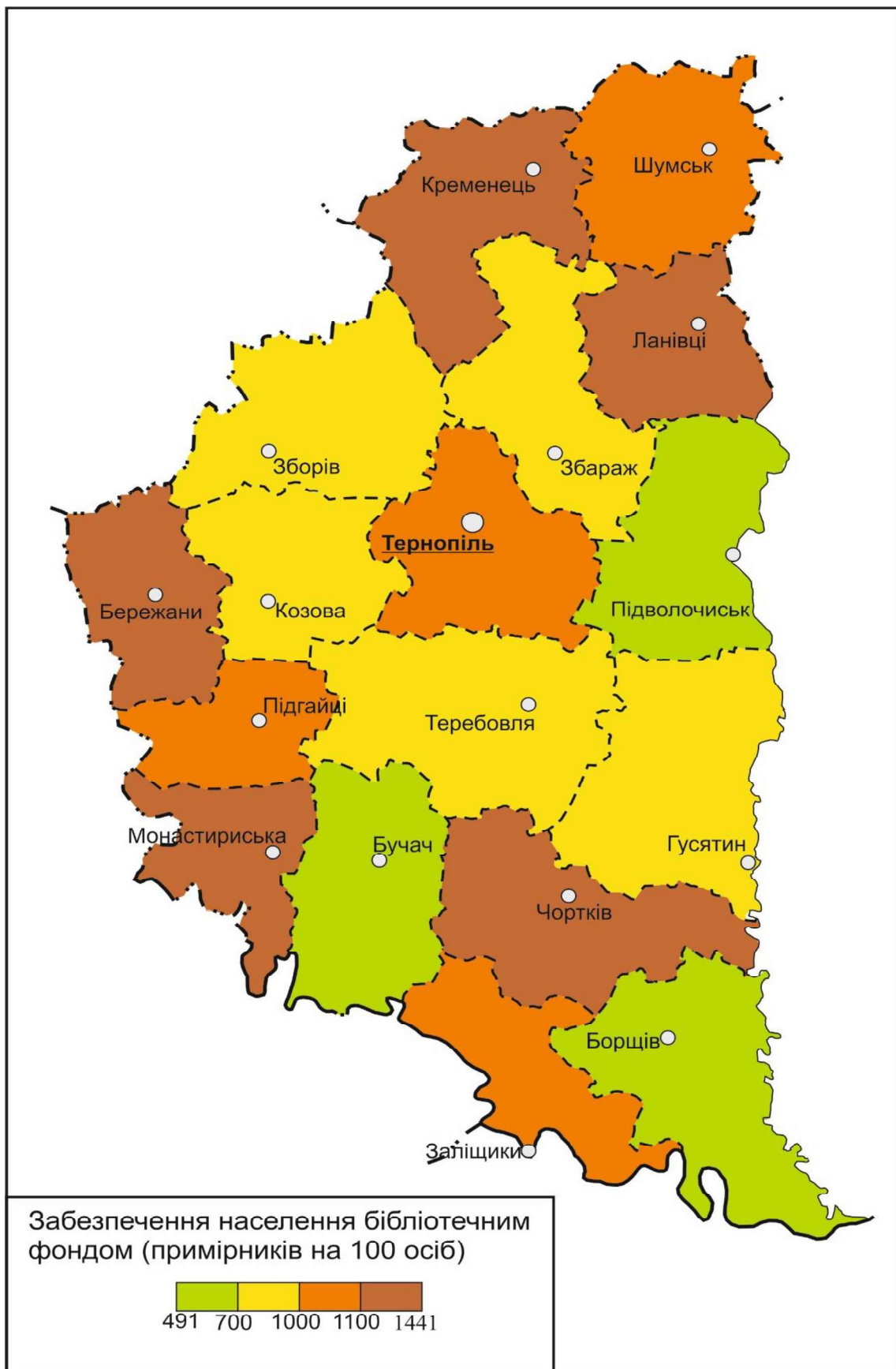

Рис. 1. Забезпечення населення Тернопільської області бібліотечним фондом (в розрізі адміністративних районів станом на 2018 рік)

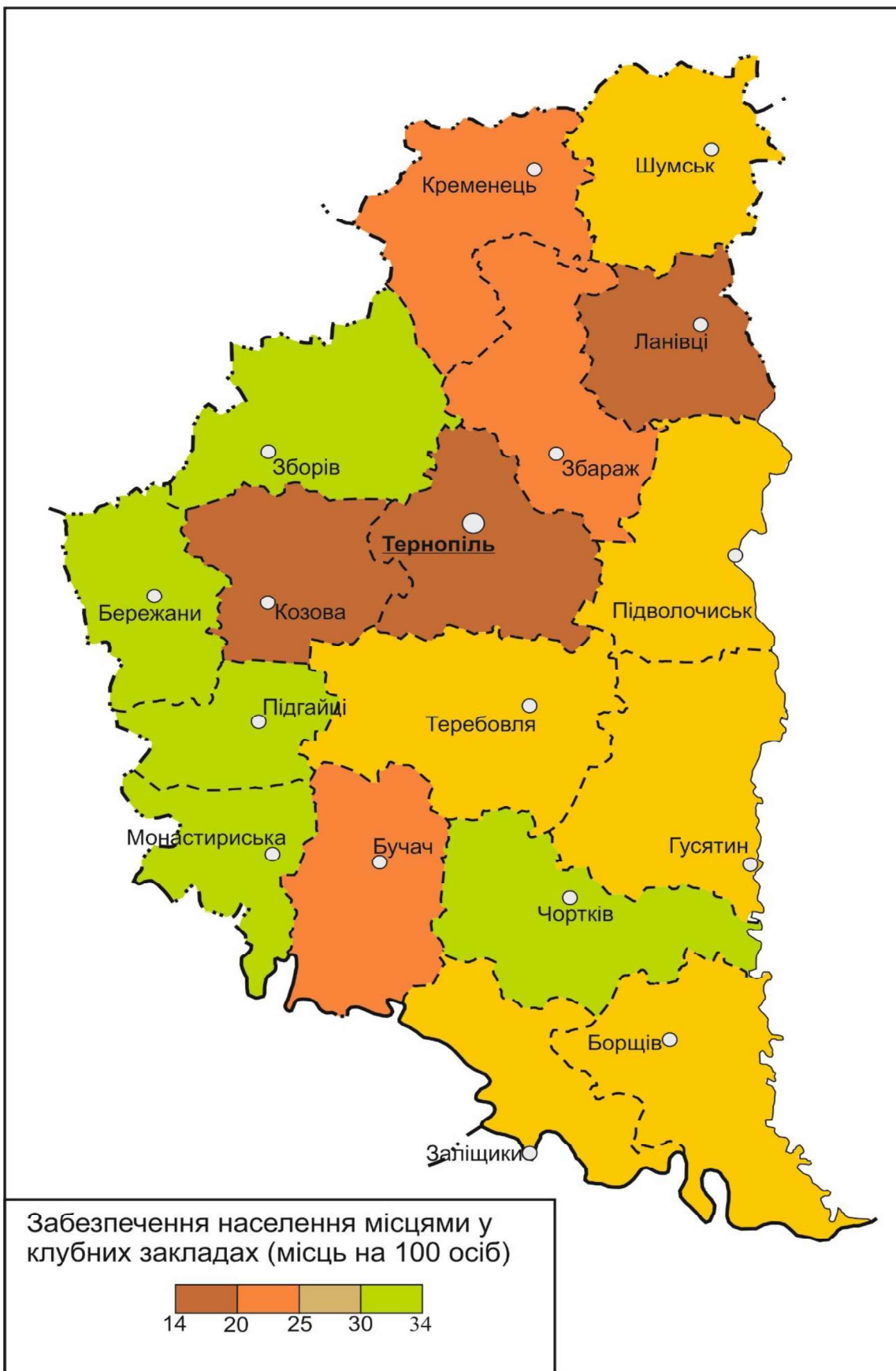

Рис. 2. Забезпечення населення Тернопільської області місцями у клубних закладах (в розрізі адміністративних районів станом на 2018 рік)

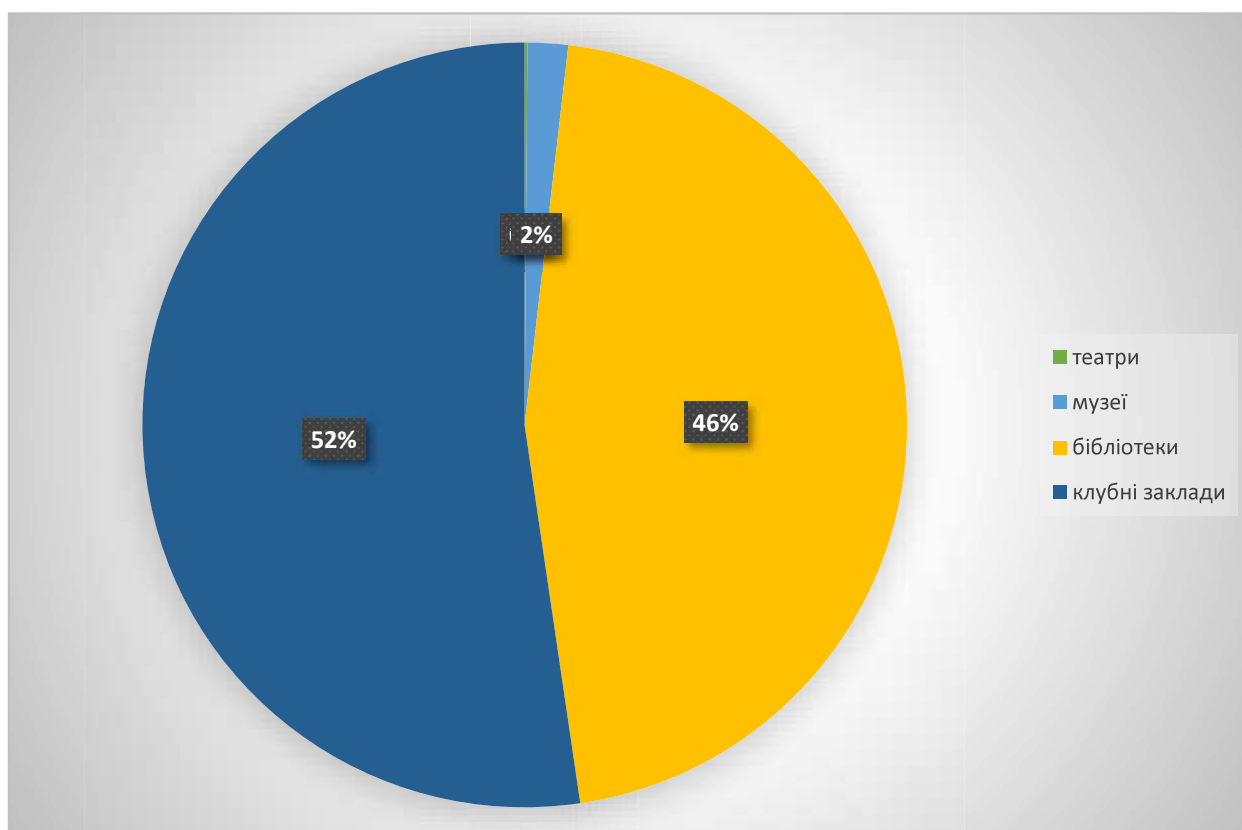

Рис. 3. Частка кількості закладів культури та мистецтва в області

Беручи до уваги динаміку забезпеченості населення закладами культури та мистецтва по містах та районах на 100 ос., вона є також неухильно спадною по всіх складових. Утім, практично незмінні або близькі до стабільних залишаються значення стосовно кількості місць у клубних закладах. Сьогодні найпотужніший бібліотечний фонд області мають Тернопільський, Кременецький та Борщівський райони, в яких на кожні 100 мешканців припадає понад 900 примірників бібліотечного фонду.

Таблиця 3

Бібліотеки, демонстратори фільмів та клубні заклади*

	Усього						
	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Кількість бібліотек, од	974	955	915	896	818	805	801
Бібліотечний фонд, тис. примірників	8593,6	8590,9	8188,5	7779,0	7002,8	6836,9	6509,1
Кількість демонстраторів фільмів, од	223	210	124	100	33	3	2
Кількість глядачів на сеансах, тис.	185,3	103,9	30,3	302,8	316,4	357,9	1,9
Кількість клубних закладів, од	953	921	924	923	920	914	914
у них місць, тис.	203,5	193,0	191,4	191,9	191,1	187,8	190,0

	У тому числі в сільській місцевості						
	2000	2005	2010	2015	2018	2019	2020
Кількість бібліотек, од	845	830	808	799	725	712	710
Бібліотечний фонд, тис. примірників	5127,3	5098,6	5032,6	4858,6	4296,6	4175,1	3964,1
Кількість демонстраторів фільмів, од	192	191	113	94	29	–	–
Кількість глядачів на сеансах, тис.	91,2	59,2	9,6	0,8	–	–	–
Кількість клубних закладів, од	902	869	870	870	866	867	867
у них місць, тис.	180,9	172,0	172,0	171,9	170,9	171,8	171,8

*(за даними департаменту культури та туризму Тернопільської обласної державної адміністрації)

Починаючи з 2000 року, згорнули свою діяльність кінозали із демонстраторами фільмів у всіх районах області.

Загальна динаміка розвитку культурно-дозвіллевих закладів (бібліотеки, демонстратори фільмів, клубні заклади) упродовж 18-20 років спостереження (2000-2020 рр.) уже тривалий час в Тернопільській області має, на жаль, регресивну тенденцію. Вона відображає спад розвитку усієї інфраструктури заклади культури та мистецтва. У регіональному розрізі театри Тернопільської області зосереджені тільки в м. Тернопіль, Музейна інфраструктурна мережа відсутня в чотирьох адміністративних одиницях, а саме Бережанський, Збаражський, Підгаєцький та Чортківський адміністративні райони (дані 2020 р.).

Література:

1. Петрова І. В. Дозвілля в зарубіжних країнах / І. В. Петрова. – К. : Кондор, 2005. – 406 с.
2. Програма соціально-економічного та культурного розвитку Тернопільської області на 2021 рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://oda.te.gov.ua/storage/app/sites/26/%D0%B5%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D0%BE%D0%BC%D1%96%D0%BA%D0%B0/programa-socialno-economicnogo-i-kulturnogo-rozvtuky-na-2021-rik.pdf>
3. Програма розвитку туризму в Тернопільській області на 2021–2025 роки. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://te.gov.ua/main/ua/catalog/item/85246.htm>
4. Статистичний щорічник Тернопільської області за 2015 рік. Головне управління статистики в Тернопільській області. – Тернопіль, 2016. – С. 364-376.
5. Статистичний щорічник Тернопільської області за 2018 рік. Головне управління статистики в Тернопільській області. – Тернопіль, 2019. – С. 365-375.
6. Статистичний щорічник Тернопільської області за 2020 рік. Головне управління статистики в Тернопільській області. – Тернопіль, 2021. – С. 136-144.

Flinta N., Andrusyshyn J. MAIN INDICATORS OF CULTURAL AND LEISURE INFRASTRUCTURE DEVELOPMENT OF TERNOPIL REGION

The publication reveals the relevance of studying the cultural and leisure sphere and its infrastructure of Ternopil region. An analysis of the main indicators of cultural and leisure infrastructure of the region for the period 2000 to 2020 in terms of administrative districts. The main reasons for changes in the dynamics of the number of cultural and leisure institutions are identified.

Key words: *cultural and leisure institution, museums, theaters, libraries, club establishments.*

УДК 556.388.504

СУЧАСНИЙ СТАН ТА ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ ТУРИЗМУ (НА ПРИКЛАДІ ІВАНІВСЬКОЇ ТЕРИТОРІАЛЬНОЇ ГРОМАДИ ТЕРНОПІЛЬСЬКОЇ ОБЛАСТІ)

ЦАРИК П.¹, ЦАРИК Л. В.²

¹*Тернопільський національний педагогічний університет імені Володимира Гнатюка*

²*Тернопільський навчально виховний комплекс «Загальноосвітня школа І-ІІІ ступенів економічний ліцей №9 імені Іванни Блажкевич»*

Розглянуто сучасний стан розвитку туристичної галузі Іванівської територіальної громади. Проаналізовано наявність природних та історико-архітектурних рекреаційних ресурсів, зокрема водних та сакральних рекреаційних ресурсів. Проведено аналіз наявної туристичної інфраструктури. Подано перспективи розвитку рекреаційної сфери Іванівської територіальної громади.

Ключові слова: *Іванівська територіальна громада, рекреаційні ресурси, перспективи розвитку рекреації.*

Розвиток туризму в об'єднаних територіальних громадах (ОТГ) є пріоритетним як для внутрішнього так і зовнішнього туризму та покращення фінансових потоків в межах цих громад.

Іванівська об'єднана територіальна громада колишнього Теребовлянського, а тепер Тернопільського району Тернопільської області була обрана через надмірну розораність, давню освоєність, наявність великих сільськогосподарських підприємств. Населені пункти ОТГ розташовані на подільській рівнині у вододільній частині басейнів річок Серед і Збруча в зоні широколистяних